



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lvdovici || De Ponte Vallis-||Oletani, È Societate ||  
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In  
Qvo-||libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

**Puente, Luis de la**

**Coloniæ Agrippinæ, 1625**

Cap. IX. Gubernatores opus habere prudentibus consiliarijs: & quas dotes  
ac talenta habere illi debeant vt sint perfecti.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-39637**

Muti.  
Libri sacri  
Salomonis  
Ecclesiastici  
SS. Patres.

Vuentes  
Consiliarij.

materias diffunditur? Ideoque *duplices* habet magistros: alios tanquam *mutos*, prudentes tamen, & valde copiosos: quales sunt *libri Sacri*, nominatim quos edidit *Salomon*: in quibus Prudentiæ monita & documenta, quæ Deus illum docuerat, scripsit: & similiter *Ecclesiastici* liber (vt in eius prologo habetur) ex libris legis & Prophetarum summam quandam collegit consiliorum ac documentorum in hunc finem. Ad cuius imitationem multi Sancti Patres ediderunt alios libros, similibus documentis refertos: ex quibus & ego ea collegi, quæ hæcenus sunt posita, & in posterum ponentur. Nec dubium, quin lectio homines faciat sapientes; iuuetque, vt etiam prudentes fiant. Nihilominus alij quoque Magistri Prudentiæ *viuentes*, sunt necessarii, qui illam doceant: non tam regulas eius præscribendo, quàm eandem in praxim deducendo & exercendo, dantes prudentia in occurrentibus negotijs consilia: vt Reges & gubernatores ex eorum exemplo discant bonæ gubernationis praxim: vt apparebit exijs, quæ proximo capite, de huiusmodi *consiliarijs* adferemus.

## CAPVT IX.

GVBERNATORES OPVS HABERE PRVDENTIBVS  
Consiliarijs: & quas dotes ac talenta habere illi debeant,  
vt sint perfecti.



VONTIAM Principes & supremi Gubernatores exornati esse debent *quinque* partibus Prudentiæ in proximo capite indicatis, ad bene gubernandum *seipsos*, *familias* suas *civitates*, totum *regnum*, suamque *militiam*, opus habent varijs consiliarijs, à quibus in hac gubernatione iuuetur. Ordinariè enim est impossibile, quòd solus Rex possit ad eò varias res laus comprehendere, rectumque de eis iudicium ferre: & licet ad ea omnia sibi esset sufficiens: *arrogantia* cuiusdam esset, soli suo iudicio fidere. Id enim esset vsurpare sibi velle, quod est solius DEI proprium, ob infinitam suam sapientiam: de quo dicitur, *a quis consiliarius eius fuit?* Qua sententia (vt perpendit S. Chryl.) significatur reliquos, præter Deum, opus habere consiliarijs; sine quibus facile decipientur. Et eò tendebat sermo serpentis, qui primos nostros parentes decepit, dicens *b eritis sicut Di*, scientes *bonum & malum*, hoc est, omnia. Quod cum Eua credidisset, noluit virum suum Adamum consulere, an expediret prohibitum fructum degustare: & ita fuit decepta. Et quamuis *Adamus* caput esset generis humani, & quidem valde sapiens: cum tamen *solus* esset, fuit quoque deceptus, cuius deceptio toti

Consiliarij  
necessarij.

a Isa 40. 13.  
Rom. 11. 34.  
Hom. de fo-  
rend. repro-  
bationib.  
b Gen. 3. 5.  
Deus solus  
sibi sufficit.

mun-



mundo fuit perniciofa. Et hoc ipsum nouam quandam obligationem adfert Reipub. capitibus, vt alios consulant; quia ipforum errores magis essent periculosi, vt pote in totius regni cedentes detrimentum. Adhuc eorum decreta minus essent efficacia, & minorem haberent in ipsa Republica auctoritatem si aduerteret, ea ab vno solo capite procedere: quod etsi magnam haberet eruditionem & virtutes multas: cum tamen non nisi duos oculos habeat & quidem oculos hominis, hoc est erroribus subiecti, facile errant ac decipiuntur: quoniam verò plus quatuor oculi vident, quam duo: ita pluris fit & maiori cum reuerentia excipitur, quòd à multorum Sapientum iudicio approbatum promanat. Imò ipsa prudentia, si vera sit ac perfecta, agnoscit hanc necessitatem alieni subsidij, illudque petit & habere procurat. Ac propterea etiamsi Rex Salomon tantam è cælo accepisset sapientiam, vt posset omnium esse magister; voluit tamen tanquam prudens, habere secum c Sapientes aliquot, qui coram ipso assisterent, quorum consilio in sua gubernatione utebatur, sciens verissimum esse, quod tanquam fundamentum in suo Prouerbiorum libro dixerat: *audiens Sapiens, sapientior erit, & quotidie aliquid noui inuenit, quod addiscat.* Et summus ipse Pontifex, CHRISTI in terra vicarius, etiamsi ob Spiritus sancti assistentiam, auctoritatem habeat infallibilem, vt errare non possit in decretis pertinentibus ad fidem Catholicam, bonosque mores in bonum vniuersalis Ecclesiæ, cuius est caput visibile: tenetur tamen talia decreta non edere (sicut reipsa non edit) absque consultatione & iudicio multorum Sapientum: nam ipsamet Spiritus sancti protectio ipsum inclinat, & ad similia consilia ineunda impellit, iuxta illud Salomonis: *e ego sapientia habito in consilio, & in iis qui libenter alios consulunt, & ipsemet Saluator dixit: sibi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum, assistens scilicet ac dirigens illorum consilia.* Ac proinde Gubernator, qui aliorum consilia horret, diuinam Sapientiam à se expellit: nec vult Christum sibi assistere directorem. Ac propterea Salomon eandem reputat calamitatem, quod non adsit Gubernator; & quod is qui adest nolit cum aliis de gubernatione consultare: quod significant illa ipsius Salomonis verba: *ubi non est Gubernator, populus corruet: h Salus autem, ubi multa consilia.* cuius sententiæ sensus est, quòd populus propter alteram ex duabus causis æquè corruiat: siue quod Regem non habeat, nec caput, à quo gubernetur, quemadmodum oues non habentes pastorem pereunt: aut quod talem habeat, qui alios consulere nolit: salus enim & felicitas Reipublicæ in eo consistit, vt eius gubernator multa accipiat consilia: & benè aduertit Sanctus Dorotheus, Sapientem non dixisse, salutem esse in habendis multis consiliariis, sed in eccipiendis multis consiliis, etiamsi consilia-

rij sint

2.

Errores Regum periculosi.

3.

Suauior hinc gubernatio.

4.

Prudentia hoc dicitur.

c3. Reg. 2. 6.

1 Prou. 1. 5.

5.

Exemplo summi Pontificis.

c Prou. 8. 11.

f Mar. 18. 20.

6.

Promissione Christi.

g Pro. 11. 14.

h Eccl. 24. 0.

Rex &amp; consiliarij æque necessarij. s. p. m. 5.



*Omnis se-  
mel, qua-  
dam sepius  
consultiada.  
i Pro. 13. 10.  
16.  
k Ecc. 32. 24*

rij sint pauci: cum enim negotia sint multa, valdeque ardua, & saepe intrica-  
ta: necessè est, sapius de eis consultationes instituere. Et quamuis negotia  
non essent adeò ardua: expedit de eis consultare, & consilium admittere:  
ait idem Salomon: *astutum siue prudentem, omnia agere cum consilio, & qui  
agunt omnia cum consilio, regi sapientia.* Quod idem Ecclesiasticus confirmat,  
dicens *k fili sine consilio nihil facias: & post factum non penitebit:* nam sic agendo,  
aut voti compos euades; aut certè quietus eris & tranquillus: sciens, te  
fecisse quod debebas, non proprio tantum iudicio; sed aliorum etiam con-  
silio ductus.

### §. I. Numerus & Qualitas Consiliariorum.

*Nec vnus  
tantum.*

*a Pro. 15. 22.*

*Nec nimis  
multi.*

*b Eccl. 6. 6*

*Sed selecti.*

*Confessa-  
rius.*

**C**IRCA numerum Consiliariorum duo sunt extrema vitanda: constat enim  
vnicum solum non sufficere ad omnia negotia in diuersis guberna-  
tionis locis. Nam rarò inuenietur aliquis, qui sufficientem habeat  
notitiam rerum omnium, ad spiritualia & temporalia; ad particularia, &  
communia; tempore pacis, & tempore belli pertinentium: id quod Salo-  
mon alibi dixit: *a dissipantur cogitationes, vbi non est consilium, vbi vero sunt plu-  
res Consilarij confirmantur:* nam, quod vnus allequitur, alteri est occultum: &  
omnes simul attingunt, quod magis expedit. Quod si vnus valdè est mol-  
lis, & in agendo facilè seruandam magis propendet: ex vtriusque talis Consi-  
liarij diuersis iudicijs consilium vnum rectius, magisque expediens coale-  
scit. Sed neque nimis multi esse debent quia talis multitudo diuersitate iu-  
diciorum parit, quæ discordias ac dissensiones efficit, ipsumque consulen-  
tem valdè reddit perplexum, ac proindè nescientem, cui potius parti ad-  
harere debeat: pauci verò Consilarij facilius in vnum conueniunt. Sed  
merito debent *selecti* esse ac præstantes iuxta Ecclesiastici consiliū: *b multi*  
(inquit) *pacifici & amici sim tibi, & Consiliarius sit tibi vnus de mille:* quasi diceret,  
ex mille amicis paucos seligere oportet, quibus arcana tua communice-  
res, tuque negotia fidas. Nam si arcana & negotia tua ad animæ bonum  
spectant est eligendus tibi Confessarius *vnus de mille*, in quo eminenter ap-  
pareant conditiones & qualitates notatæ in tertio Tractatu primi Tomi.  
Si enim Reges meritò eligunt optimos totius regni *medicos*, qui ipsorum  
corporalibus morbis medeantur, & ab eisdem præseruent, semperque at-  
tendant sanitati ipsorum conseruandæ: eò quòd magni sit illa momenti:  
multò æquius erit, & expediens, eligere optimum spiritualem medicum  
totius regni, qui animarum ipsorum curam habeat: quarum salus, & sancti-  
tas summi est momenti ad totius Reip. bonum. Sed quemadmodum ne-

cessaria



cessaria est in ipso Confessario insignis *sanctitas*, & *scientia*, cum *prudencia* magna coniuncta, ac *libertas spiritus*, aliaque dotes quas alij Consiliarijs necessariae esse mox dicemus: ita in Regibus & Principibus necessaria est summa *humilitas*, *obedientia* & *subiectio*: ne in secreto illo Tribunali cogitent, se *Reges* esse: sed *reos* & *peccatores*: nec Confessarium tanquam vulgarem hominem aspiciant; sed tanquam ipsorum *Iudicem*, IESV Christi vero vicarium: ac propterea ita se ostendant illi subesse; (quemadmodum Sanctus Ludouicus Galliarum Rex filio suo dixit) vt Confessarius non fiat in officio suo *pusillanimis*; nec libertate deponat, eorum vitia reprehendendi, aptaque & necessaria consilia dandi.

S E D transeamus ad reliqua gubernationis negotia, ad quae plures Consiliarij sunt apti. De Rege Assuero refert Scriptura sacra, habuisse eum *Septem* praecipuos *Sapientes*, qui ex more *Regis* semper ei adorant, & illorum faciebat cuncta consilio. Qui numerus valde est in Sacra scriptura celebris ob *Septem* praecipuos *Angelos*, qui astant ante Dominum, quorum unus est *S. Raphael* & in Apocalypsi mentio fit *septem Spirituum*, qui in conspectu *Throni Dei* sunt, quasi eum iuuantes in gubernatione hominum, non quod ipse Consiliarijs opus habeat: sed vt insinuet, quid Reges & Gubernatores facere debeant, cum Consiliarijs indigeant. Et quoniam *septenarius* numerus est perfectionis, id nobis significat: tot esse debere Consiliarios, quot sufficiant, vt ex omnibus consilium vnum fiat valde perfectum.

Ex H I S licet etiam deducere, quas nam dotes ac talenta habere oporteat Consiliarios, vt possint perfecte adiuuare gubernationem. nam *septem* hi Spiritus etiam significant septem diuina attributa, quibus diuina prouidentia in sua gubernatione innititur; & quae ipsemet Deus (si more nostro loquamur) consulit. *Sapientiam* scilicet suam, *Legem aeternam*, *Prudentiam*, *Charitatem*, *Magnanimitatem*, *Misericordiam*, & *Iustitiam*: quarum dictamen sequitur ipse in omnibus quae agit: suaque omnipotentia illud exequitur. Harum diuinarum perfectionum participes esse debent Consiliarij, vt munere suo recte fungantur, ad quas reducuntur reliquae a Philosophis & sanctis Patribus insinuatae: quas cap. 5. Tractatus primi retulimus. Omnes tamen *virtute*, vitaeque *sanctitate* fulciuntur: essetque summi momenti, quod in consiliariorum numero esset aliquis tantae *sanctitatis*; ac propter familiaritatem & consuetudinem cum Deo Domino Nostro tantae *sapientiae*, vt esset quasi *Ephod*, & oraculum, per quem Deus ipse in propositis consultationibus responsum daret, siquidem Ecclesiasticus dixit: *anima viri sancti enunciat aliquando vera, quam septem circumspectores sedentes in excelsis ad speculandum*: qui autem sunt septem isti Cir-

Eius dotes.

Rex illum reuocatur.

c Esch. 1. 11.  
Septem con-  
siliarij.d Tob. 12. 15  
c Apoc. 1. 4.

f 1. Reg. 25.

g Ecc. 37. 13.



*Sanctitas  
doctrina  
praualeat.*

*h Isa. 30. 1.*

*i Pf. 32. 10.  
k Job. 5. 13.*

*Sapientia  
humili sub-  
stia.*

*l Ecol. 9. 14.*

*In cum lo-  
cum.*

*Pauper &  
sapiens tu-  
uat in tem-  
pore, postea  
negligitur.*

cum spectores, nisi sapientes & Consiliarii huius mundi, qui tuolumem in-  
ter homines locum habentes, *arrogant* sibi multarum rerum cognitionem,  
& exactam attentionem in eisdem bene euoluendis & perpendendis: qui ta-  
men veritatis momentum non attingunt, siue quod in suis consiliis tan-  
quam homines solum absque recursum ad Deum procedant: quibus ipse per  
Isaiam minatur: *h ve qui facitis consilium, & non ex me: Et ordinem telam vestram,  
& non per spiritum meum:* aut quod *infecti* sint superbia, & avaritia alijsque  
vitijs & animi perturbationibus, quæ mentis aciem excœcant, & ratiocina-  
tiones obtundunt: ideoque permittit Deus, vt, in quo maximè putant  
seruere agere; in eo maximè decipiantur, & aberrant: propte-  
rea enim dicitur Deus, *i reprobare consilia Principum & k apprehendere sa-  
pientes in astutia eorum, & consilia prauorum dissipare.* nam licet mundi huius  
sapientia præditi sint, sunt tamen insipientes & *stulti* cum omnia sibi arro-  
gent, & attribuant; ac propterea ipsorum consilia à recto aberrant.

At viri sancti anima ab huiusmodi vitijs & passionibus munda, quam-  
uis in loco sit humili, quoad homines: est tamen spiritu omnibus subli-  
mior, ob tractationem & consuetudinem cum Deo, à quo cœlestem accipit  
Sapientiam, quæ terrenam vincit; & veritatem, quam hæc non potest, af-  
sequitur. Et talis vnus Consiliarius præfertur alijs septem, estque verè *vnus  
de mille*, preciosus valdè, & Reipublicæ utilissimus, quam suo consilio &  
oratione in periculis iuuat, ac fouet: quemadmodum Ecclesiastes hac pa-  
rabola insinuauit: *l vidi (inquit) ciuitatem parviam, & pauci in ea viri: venit  
contra eam rex magnus, & vallauit eam; extruxitque munitiones per gyrum, &  
perfecta est obsidio. Inuentusque est in ea vir pauper, & sapiens, & liberauit urbem  
per sapientiam suam, & nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis. Et  
dicebam ego: meliorem esse sapientiam fortitudini: quomodo ergo sapientia paupe-  
ris contempta est, & verba eius non sunt audita? læpè (ait Sanctus Hierony-  
mus) hoc euenire in Republica: cum eius ciuitates sunt in huiusmodi an-  
gustijs constitutæ, à quibus liberari non possunt, nec diuitijs, nec fortium  
armis, nec mandatis potentium: inuenitur verò in illis ciuitatibus *vir* ali-  
quis *Pauper & Sapiens: pauper* scilicet Spiritus paupertate, quæ eius cor ab  
omnibus huius mundi rebus separat, & euellit; *Sapiens* verò cœlesti sapien-  
tia, quæ non inuenitur, nisi eum ea paupertate: & vt plurimum requiescit  
& habitat in pauperioribus, & abiectioribus huius sæculi: & vix aliqua est  
ciuitas, in qua Deus non habeat huiusmodi aliquem, per quem alijs bene-  
faciat: qui *oratione*, magnaque *prudencia* ac discretione consilium & modum  
inuenit, quo ab imminente periculo eam liberet; & eripiat ex angustijs, in  
quibus perijisset, nisi aptum ad eum eius consilium adfuisset.*

NAM ad huiusmodi occasiones plus valet sapientia, quam fortitudo; &

plus



plus prudentia præstat, quàm multa instrumenta bellica. Sed periculo transacto omnes obliuiscuntur pauperis: huius enim mundi homines non sciunt alios magnificere, quàm diuites, potentes, & in ipso mundo magnos: nec aliàs pauperum etiam sapientum rationem ullam habent, nisi quando eorum opera indigent.

§. II. Spiritum sanctum septem suis donis adiuuare Consiliarios.

SEd quoniam prouidentia diuina non deest Consiliarijs Christianis, quin Seis prospiciat de ijs, quæ ad recta consilia præstanda sunt necessaria: eos iuuat septem suis donis, quæ Isaias vocat: a spiritum sapientia, & intellectus, spiritum Consilij, & Fortitudinis, spiritum scientia, & pietatis, & spiritum timoris Domini, quibus Christus Dominus Noster fuit plenus: quem Prophetæ per excellentiam b Consiliarium, & magni consilij Angelum appellant: quia ipse est bonorum consiliorum fons, qui ea inspirat per septem hæc dona, quæ cuius iusto communicantur, quorum vnum est donum CONSILII. Quod id in primis præstat, vt iustus lumine & fauore Spiritus sancti nouerit secum ipse consilium inire, iuxta regulas prudentiæ in omnibus, quæ facit: iuxta illud Salomonis: c oculi tui recta videant & palpebra tua præcedant gressus tuos: vt attentè consideres, quod eas, & vbi pedem figas: ne aberres. Deinde CONSILII donum hominem inclinât ac disponit, vt sit docilis: gaudeatque se duci, non solum à consilio Spiritus sancti diuinas eius inspirationes sequendo; sed etiam consilio ministrorum eius, & peritorum Consiliariorum: per quos idem Spiritus sanctus loquitur, docet, bonaque consilia præbet. Tertio etiam est vsui perfectioribus, ad recta consilia alijs danda in agendis; eosque per apta media ad finem æternæ salutis deducendos. Hoc totum complectitur sententia illa Ecclesiastici: d cor boni consilij statue tecum: non est enim tibi aliud pluri ac preciosius illo. Quid autem est cor boni consilij, nisi cor prudens, ac docile: vt & sibi ipsi, & alijs consilere possit, & consilium ab alijs accipere; quamuis autem hoc sit Spiritus sancti donum: suadet tamen, vt illud comparare studeas, quia tua industria, diuina gratia operante, perfici potest. Et ed tendunt reliqua sex Spiritus sancti dona: tria eorum cordis affectum perficiunt; reliqua tria mentis ratiocinationem. Omnia autem appellantur e oculi quia vnumquodque suo modo lucem adfert ad recta sequenda consilia.

PRIMVS oculus est timor Dei: de quo Dauid, quod finitimum sapientia sit timor Domini: & Iob, g timor Domini, ipsa est sapientia: & recedere a malo,

Sapientia  
fortitudi-  
nem supe-  
rat.

a Isa. 11. 2.

b Cap. 9. 6.

Donum  
CONSILII.  
c Pro. 4. 25.  
Illuminat.

2.  
Facit do-  
cilam.

3.  
Docet.

d Ecc. 37. 17.

Cor boni  
consilij.

e Apoc. 5. 6.

2.  
donum TI-  
MORIS.  
f Ps. 110. 10.



*intelligentia.* Hic timor retrahit hominem à dando vel accipiendo consilio, in quo aliqua Dei adit offensio, siue magna siue parua: quia semper esset consilium prauum, quodcunque tendit contra id quod Deus vult, aut constituit; noceretque ipsimet consulenti: ita enim Ecclesiasticus: *h facienti nequissimum consilium super ipsam deuoluetur: & non agnoscet, unde adueniat illi.* Et malum consilium Consultori pessimum, quemadmodum euenit impio illi Aman, qui consilio sapientum, quos apud se habebat, statuit vindictam sumere de Mardocheo & impetrare à Rege Assuero, vt iuberet *eum appendi super excelsam crucem, quam parauerat* sed conuertit Deus nequissimum consilium in caput eius, viam & rationem tradens, qua ipse Aman in eodem patibulo appenderetur, Mardocheus verò contra, exaltaretur. Nam (vt dixit Salomon): *non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.*

DONVM PIETATIS inducit, vt qui eam habet commune Reipublicæ bonum amet, ac procuret: præferendo illud cuiusque priuato bono. Quia charitas non quærit res proprias, cum iactura communium: sed proprium iudicat, quod est Reipubl. bonum: in qua cupit elucere *religionem & iustitiam*, ad quod sua omnia consilia dirigit. Eadem PIETAS impellit Consiliarium, ad amandum suum Principem, *veræ amicitie amore*; non quod ex hoc aliquod speret commodum; sed quod ipsi Principi commodum & utile sit: id quod est valde proprium charitati: quam hoc nomine ait Sanctus Gregorius Nazianzenus esse Consiliariis valde necessariam; plurimumque conferre, vt eorum consilia libenter acceptentur. Quamobrem Consiliarii Naaman Principis Syriæ volentes ei saluberrimum dare consilium, *Patris* nomine eum compellârunt, hac ratione insinuantes, se eius quærere commodum, & tanquam filios ipsum amare: quod cum ipse agnosceret, consilium eorum est secutus, quod tamen ab Eliseo prius datum, contemplerat. Spiritus etiam PIETATIS in consiliis propendet magis ad *clementiam & misericordiam*, moderando rigorem Iustitiæ: ita quidem, vt nec iustitiæ aliquid detrahatur; nec ita sit pura, vt non admittat secum clementiam. Et vniuersim impellit ad *lenitatem*, quæ eius gubernationem suauem reddit ac mitemdam. Satis verò apparuit, quantum hoc referret in bonis illis Salomonis Consiliarijs, qui filio eius Roboam consulebant, vt mansuete ageret cum populo, & *in loqueretur ad eos verba lenia*: nam cum is eo consilio neglecto; & iuuenum, qui nihil pietatis sapiebant, secutus, aspera verba populo dedisset, maximam sui regni partem, vt prædictum est, amisit.

DONVM FORTITVDINIS magni omnino momenti est, & Consiliariis valde necessarium: impellit enim eos ad non habendam rationem vllius *humani timoris*: cuius causa impediuntur, dicere libere quod

sentiant,

h Eccl. 27. 30

i Esth. 6. 10. &  
16. 18.

k Pr. 21. 30.

3.  
Donum  
PIETATIS.

Religio,  
Iustitia.

In carmine  
Amor prin-  
cipis  
4. Reg. 5. 13.

Clementia.

m 3. Reg. 12.  
7.

4.  
Donum  
FORTI-  
TVDINIS.



fentiunt, suis Principibus: quare neque *amor* aut desiderium eis placendi, neque *timor* displicendi, eis occludit os, ne dicant, quod sentiunt; aut remissè ac tepidè dicant. Quòd illis difficile non erit, si veram habeant *charitatem*; & mortificatam *ambitionem*, & *cupiditatem*, quæ (vt Ecclesiasticus dixit) bonum consilium deprauant, aut libertatem illud proponendi tollunt. Ac propterea S. Gregorius Nazianzenus ait: Cōsiliarium debere *os liberum* habere: quod esse donum Dei dixit Christus suis discipulis, dicens: *n dabo vobis os & sapientiam*: vt scilicet sapientia bonū consilium & cōgitationem concipiatis; *Fortitudine* verò & libertate, idem ore proferatis: ne vobis illud tribuatur: *o venerunt filii vsque ad partum, & virtus non est pariendi*. Hæc *fortitudo* comitem habet insignem *magnanimitatem*, quæ docet contemne- re magnos honores, vt bona possit dare consilia. Et quamuis Principē videant in contrariam partem propendere, non debent ei annuere in ijs, quæ nõ expediunt: sed demissè quidem, cum magna tamen animi magnitudine, bonis adductis rationibus, ab ea mente illum auertere: quemadmodum Consiliarios Naaman in casu paulò superius posito fecisse constat.

BENE muniti Consiliarij *tribus* his Donis, appetitum & voluntatem perfectentibus, tutò poterunt alijs tribus vtì, quæ iudicium & rationem perficiunt, ad benè intelligendum Ius & Factum; motuaq; ac modos dandi cōsiliū. Donum SCIENTIÆ docet ipsum Ius: ad eam enim spectat, cælesti lumine declarare præcipuè *legem DEI*; (quam Dauid tanquam amissim consiliorum suorū semper adhibebat: p *Consilium* (inquit) *meum, iustificationes tue*) & reliquas etiam *leges*: in quibus debent esse valdè versati Consiliarij, sicut illi erant Regis Assueri, de quibus Scriptura Sacra, quod essent viri nobiles & sapientes, q *scientes leges ac iura maiorum*: illæ enim leges tanquam duces ac directiones sunt bonorum consiliorum in commune Reipublicæ bonum, quæ debet illis gubernari.

SED quoniam satis non est, Ius ipsum nosse, nisi etiam Factum & negotium, de quo instituitur consultatio, exactè intelligatur, hoc pertinet ad donum *intellectus*. Qui diuina luce illustratus, omnes negotij circumstantias exactè penetrat; donec totum, vt se habet, benè possideat: ex quo maximè dependet consilij & directionis reëctitudo. Ob similitudinem autem rerum præsentium cum præteritis, plurimum refert Cōsiliarios non solum speculationem habere scientiam & cognitionem; sed ipsam quoque praxim experientia multarum rerum innitentem, quæ temporis decursu cognoscuntur: quemadmodum, vt quis aptus sit medicus, non satis ei est *Theorica* medicina, nisi aliquot etiam annorum *praxim* habeat, qua dexteritatē sibi comparat, morbos dijudicandi, & apta applicandi remedia. Ac propterea Scriptura Sacra Consiliarios Regis Salomonis appellat *Seniores*.

Ob liberū.

Vbi supra.  
a Luc. 21. 1

o Isa. 37. 36.

Magnani-  
mitas.5.  
Donū SCI-  
ENTIÆ.

Iuris periti.

p Psal. 118.  
21.

q Ester. 1. 13

6.  
Donū I N-  
TELLE  
GTVS.Facti co-  
gnitio.

Praxis.



7.  
Donū S. A.  
PLEN-  
TIAE.  
Gloria Dei.

1ac. 3. 17.

1.  
Modestia.

2.  
Docilitas.

Li. 4. de be-  
nefic. c. 34.

S. August.  
Retraction-  
tion.

3.  
Tranquilli-  
tas.  
2. Reg. 16.  
21.  
1. Cap. 17. 23.

2. Reg. 17.  
14.

Deo com-  
mitte.

DENIQUE SAPIENTIAE donum consilia extollit ad altissima diuinaque motiua: vt scilicet, qui consulit, respiciat semper *maiorē Dei gloriam*; & honorem: & quod spectat ad catholica Fidei dilatationem; vniuersalis Ecclesie bonum spiritualem Reip. & omnium eius ciuium vtilitatem, ad eorum salutem promouendam. Et quamuis negligendæ non sint alia rationes & humana motiua ad consilia danda: hæc tamen *secundum* locum post diuina obtinere debent. Docet quoq; SAPIENTIA rationem & modum consilia præstādi. nam (vt S. Iacobus Apostolus ait): *quæ de seorsum est sapientia. primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia & fructibus bonis, non indicans temere, sine simulatione & fraude.* Præcipuè tamen docet tria: *primum*, vt Consiliarius iudicium suum proferat cum humilitate & modestia; verbis, quæ non sapiant arrogantiam, aut prodant, cum iudicij sui esse valde tenacem nec adsint vlla signa contemptus aliorū, aut cum eis contentionum: quæ dissensionem ac discordiam inter ipsos generent; quasi velit consilij & voti sui omnino compos euadere. Et hinc *secundum* oritur, vt *docilitatem* scilicet, & humilitatem Consiliarius præferat, ad iudicium suum mutandum, & aliorum iudicia sequenda: cum cognouerit, illa esse aptiora: id enim non leuitatem, sed prudentiam & discretionem ostendit. Imo, teste Seneca, ingentis superbiæ indicium est, quod nunquam velit homo, quod semel fecit, emendare; aut iudicium & consilium nunquam mutare: nec in vlla re magis eluxit sancti Augustini sapientia & humilitas, quàm quod aliquaretractauerit eorum, quæ prius scripserat. *Tertium* magnique momenti docet sapientia, non ægrè ferre, nec iudicia dare, quod grauius valde ferat, non admitti suum consilium, sed aliorum: quamuis & illi, ipsius iudicent esse rectius & aptius. Meminerint igitur Consiliarij, infelicis illius Achitophel, cuius consilium tanti à Rege Dauid fiebat, *quasi si quis consuleret Deum*, ex quo in tantam deuenit superbiam, vt omnino vellet, omnes semper suum consilium sequi. Cum autem t *Absalon*, & omnes qui cum illo erant, melius iudicassent consilium Chusai consilio Achitophel, ac propterea illud sequerentur, tanta ira commotus est, vt abiens ab Absolone in domum suam suspendio interierit. Intelligent igitur Consiliarij, sibi que humiliter persuadeant, non semper ipsorum consilium esse rectissimum: quod si aliquando sit, existimare debent quod quemadmodum u *Domini nusu dissipatum est consilium Achitophel* vtile ad finem, quem ille intendebat, vt induceret Dominus super Absalon malū, qui consilij exquisierat, & prauam ipsius Consiliarij intentionem puniret: ita aliquando non admittentur ipsorum consilia ob alteram ex his duabus causis. Quod si & ipsorum intentio recta erit, & consilium bonum & vtile: non tamen propterea tristen- tur ipsi, quod reiiciatur; sed diuinæ providentiæ committant negotij illius

exitum



exitum: nihil siquidem *casu* euenit. Quod si accidat ex ipso consilio magnum aliquod comodum Reip. eiusq; Principi euenire; & ipsorum postea obliuisci, aut malum pro bono reddi meminerint quod supra attulimus de *xpaupe sapiente*: qui iuxta literam (vt S. Hieronym. ait) erat Iesus Christus D. N. qui veniens in mundum eum à Dæmonis tyrannide vindicauit; non carnis fortitudine, sed stupendis sapientiæ suæ consilijs. Et tamē in obliuionem venit, & à multis fuit cōtemptus, eius consilia utilissima reijcientibus: nec magnū est, quōd ferat discipulus amore Magistri, quod hic pro illo per tulit: siquidē Christi vita exemplar est, & imago vitæ hominis Christiani.

CONCLVDAMYS tandem vltimo documento, maximi momenti tam petentibus consilium, quàm illud dantibus: vt inquam *indifferentiam* & resignationem habeant voluntatis inuenire cupientis, quod magis expediat, non in vnam potius, quàm in alteram partem inclinantes; sed recurrentes ad Deum Dominum nostrum per *orationem*, quemadmodum sexto capite primi Tractatus fuit indicatum.

Ingratos ne  
oderis.  
x Eccl. 9. 15.

Indifferen-  
tia & Ora-  
tio.

## CAPVT X.

*SVPREMA REIPVB. CAPITA TENERI IVDICES  
constituere, qui iustitiam administrent; & quibus dotibus  
ornati illi esse debeant, vt sint perfecti.*



**C**APITA Reip. Ecclesiastica & sæcularis nō posse eas per se ipsa tantū gubernare, adeo est manifestū, vt opus nō sit hærere nos in ostendenda, & rationibus probāda necessitate & obligatione, quæ illis incumbit, distribuendi onus suū in alios: tam in rebus, quæ ad *iustitiam*, quàm quæ ad *bellum* pertinent: quæ *due* res maximi sunt momenti ad gubernationem: quemadmodum magnus ille Dux & populi Hebræi gubernator Moyses, his verbis ei significauit: Memētote, quod dixerim vobis: post exitum de Aegypto: *a non possum solus sustinere vos: quia Dominus Deus vester multiplicauit vos, & estis hodie sicut stella cali, plurimi. Dominus Deus patrū vestrorum addat ad hunc numerū multa millia; & benedicat vobis sicut locutus est. Non valeo solus negotia vestra sustinere, & pondus ac iurgia. Date ex vobis viros sapientes & gnaros, & quorum conuersatio sit probata in tribubus vestris, vt ponam eos vobis principes. Tunc respondistis mihi: bona res est, quam vis facere. Tul. que de tribubus vestris viros sapientes, & nobiles; & constitui eos principes, tribunos, & centuriones, & quinquagenarios ac decanos, qui docerent vos singula. Præcepitq; eis dicens: Audite illos, & quod iustum est, indicate. Quod si difficile vobis visum*

a Deut. 1. 10.

Moyses sub  
stituit sibi  
Iudices.

aliquid